

RAPORTURILE PARLAMENTULUI CU SERVICIILE DE INFORMAȚII

Daniel BUDA

*lect. univ. drd., Departamentul de Administrație
Publică, Facultatea de Științe Politice și Administrative,
Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca*

Dacian-Grațian GAL

*drd., Istorie Contemporană și Relații Internaționale,
Universitatea Paris III, Sorbonne Nouvelle*

Our trial refers to the rapports of the legislative power with the information services, analyzes the Romanian realities and the ones of other western democratic states, mostly European states.

These rapports are to be found in the control function register, function exercised by the Parliament and its functioning mechanisms, as well as the institutional realities, which differ from one state to another. The supervision and the parliamentary control over the information services prove the existence of a supervision model with a regulation statute established by law, and that of a limited supervision model. The object of parliamentary control over the information services is the provision of the state law by these services and especially the provision of the specific law, which establishes the functioning of these services.

*Revista Transilvană
de Științe Administrative,
2(14), 2005, pp. 5-18*

În toate societățile democratice funcționează un mecanism complex de raporturi între serviciile de informații și puterea legislativă, raporturi care sunt circumscrise funcției de control pe care o exercită Parlamentul. Tipologia acestor raporturi relevă realități instituționale și constituționale diferite, însă esența acestora este aceeași.

Supravegherea și controlul serviciilor de informații de către Parlament evidențiază existența unui model de supraveghere cu statut și reglementare stabilite prin lege și a unui model de supraveghere limitată. În toate sistemele raporturile dintre Parlament și serviciile de informații se caracterizează prin controlul exercitat de legislativ asupra acestor servicii, control realizat prin intermediul unor comisii speciale, care au un statut și reguli de funcționare diferite de celelalte comisii parlamentare, precum și prin intermediul raportului pe care serviciile de informații îl prezintă de regulă anual legislativului și/sau executivului. Obiectul acestui control parlamentar îl reprezintă asigurarea respectării de către serviciile secrete a legilor statului și a legislațiilor specifice care reglementează organizarea și activitatea serviciilor. De altfel, Parlamentul este cel care adoptă aceste legi, precum și legile referitoare la siguranța sau securitatea națională, adică întreaga legislație – cadru a activității serviciilor de informații.

1. România

Raporturile dintre Parlament și serviciile de informații sunt reglementate de Constituție și de legile organice care se referă la organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații, respectiv a Serviciului Român de Informații Externe, de legea privind siguranța națională a României.

Potrivit art. 65, alin. 2, lit. h) din Constituție, Camerele își desfășoară lucrările în ședințe comune, potrivit unui regulament adoptat cu votul majorității deputaților și senatorilor, pentru numirea, la propunerea Președintelui României, a directorilor serviciilor de informații și exercitarea controlului asupra activității acestor servicii. Constituția nu precizează care sunt aceste servicii secrete și nici nu face trimitere la legea organică.

Legea 51/1991 privind siguranța națională a României¹ prevede funcționarea mai multor servicii de informații pentru realizarea siguranței naționale și dispune situarea lor sub controlul Parlamentului. Astfel, această lege precizează că activitatea de informații pentru realizarea siguranței naționale se execută de către Serviciul Român de Informații – ca organ de stat specializat în materia informațiilor din interiorul țării –, Serviciul de Informații Externe – organul de stat specializat în obținerea din străinătate a datelor privitoare la siguranța națională – și Serviciul de Protecție și Pază – organul specializat în asigurarea protecției demnitarilor români și străini, precum și asigurarea pazei sediilor și a reședințelor acestora.

Un aspect legat de serviciile de informații este acela al dinamicii numărului acestora și a diversității tipului de informații cu care lucrează, fără evidențierea în cadrul legislativ a controlului parlamentar asupra unora dintre aceste servicii. Aceeași Lege nr. 51/1991 se referă la existența unor structuri interne specializate în cadrul Ministerului de Interne, al Ministerului Apărării și al Ministerului Justiției, fără a prevedea supunerea acestora controlului parlamentar. Altfel spus, legea nu include aceste structuri interne specializate în activități de informații în cadrul mecanismelor de control parlamentar. Totuși, având în vedere faptul că Ministerele din care fac acestea parte sunt supuse controlului Parlamentului, putem admite existența unui control parlamentar indirect în privința acestor structuri de informații.

Constituția României a avut în vedere în principal serviciul intern de informații pentru a fi supus controlului parlamentar, însă prevederile ei sunt completate de Legea siguranței naționale, care stabilește că activitatea pentru realizarea siguranței naționale este organizată și controlată de către Consiliul Suprem de Apărare a Țării, care este considerat a fi o autoritate supusă controlului parlamentar.

Potrivit Constituției, între Parlament și Serviciul Român de Informații – ca organ de stat specializat în materia informațiilor din interiorul țării – există două raporturi majore: un raport legat de procedura de numire a directorilor acestor servicii și un raport de control, exercitat de Parlament asupra activității Serviciului.

Așadar, din formularea textului constituțional rezultă că numirea directorilor serviciilor române de informații se face de către cele două Camere ale Parlamentului, reunite în sesiune comună, la propunerea Președintelui României. Exercițarea de către Președintele României a acestei prerogative de a propune directorii serviciilor de informații este conformă cu calitatea Președintelui de Președinte al Consiliului Suprem de Apărare a Țării, cu calitatea de comandant suprem al forțelor armate, care toate sunt subsumate rolului său de garant al independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale a țării.

Potrivit art. 23 din Legea nr. 14/1992 privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații, acest Serviciu este condus de un director, cu rang de ministru, numit de Camera Deputaților și Senat în sesiune comună, la propunerea Președintelui României, în urma audierii celui propus de către Comisia însărcinată să exercite controlul parlamentar asupra activității Serviciului Român de Informații, care va prezenta un raport în fața celor două Camere ale Parlamentului. La numirea în

¹ Publicată în Monitorul Oficial nr.163/ 7 aug.1991

funcție, directorul depune în fața Parlamentului următorul jurământ: «Eu, ..., jur că voi îndeplini cu bună-credință și nepărtinire, în deplinul respect al Constituției și legilor țării, atribuțiile ce-mi revin în calitate de director al Serviciului Român de Informații». În executarea atribuțiilor ce revin Serviciului Român de Informații, directorul emite, potrivit legii, ordine și instrucțiuni.

Eliberarea din funcție a directorului Serviciului Român de Informații se face de Parlament, în ședința comună a celor două Camere, la propunerea Președintelui României sau a cel puțin o treime din numărul total al deputaților ori al senatorilor.

În ceea ce privește controlul exercitat de Parlament asupra activității Serviciilor de informații, acesta este – așa cum am menționat – precizat în Constituție și în legile organice referitoare la cele două servicii.

Potrivit primului articol al Legii nr. 14/1992, Serviciul Român de Informații este serviciul organizat de stat specializat în domeniul informațiilor privitoare la siguranța națională a României, parte componentă a sistemului național de apărare, activitatea sa fiind organizată și coordonată de Consiliul Suprem de Apărare a Țării.

Potrivit art. 8, alin. 3 din Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României, activitatea organelor de stat care desfășoară activitate de informații pentru realizarea siguranței naționale, este controlată de Parlament.

Art. 2, alin. 2-4 a Legii nr. 14/1992, precizează că activitatea Serviciului Român de Informații este controlată de Parlament. Anual sau când Parlamentul hotărăște, directorul Serviciului Român de Informații prezintă acestuia rapoarte referitoare la îndeplinirea atribuțiilor ce revin Serviciului Român de Informații, potrivit legii.

În vederea exercitării controlului concret și permanent, se constituie o comisie comună a celor două Camere. Organizarea, funcționarea și modalitățile de exercitare a controlului se stabilesc prin hotărâre adoptată de Parlament.

Potrivit acestor prevederi, Parlamentul a adoptat hotărâri privind organizarea și funcționarea Comisiei comune permanente a Camerei Deputaților și Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității SRI. Astfel, în vederea exercitării controlului parlamentar asupra activității SRI, Parlamentul a adoptat Hotărârea nr. 30 din 23 iunie 1993² privind organizarea și funcționarea Comisiei permanente a Camerei Deputaților și Senatului. Potrivit acestei hotărâri, Comisia este compusă din 9 membri, aleși în ședință comună a celor două Camere, la propunerea birourilor lor permanente, prin consultarea grupurilor parlamentare, cu votul majorității deputaților și senatorilor. Cu aceeași majoritate Parlamentul, reunit în ședința comună și la propunerea birourilor permanente, desemnează Președintele, vicepreședintele și secretarul Comisiei. Membrii acestei Comisii nu pot face parte din alte comisii și nici din Guvern. Totodată, membrii Comisiei depun un jurământ care-i obligă la păstrarea secretului asupra documentelor, datelor și informațiilor de care iau cunoștință, atât pe timpul mandatului parlamentar cât și după încetarea acestuia.

Articolul 5 al acestei Hotărâri precizează atribuțiile Comisiei:

- a) verifică dacă, în exercitarea atribuțiilor ce revin Serviciului Român de Informații în domeniul siguranței naționale, sunt respectate prevederile Constituției și ale celorlalte acte normative;
- b) examinează cazurile în care s-au semnalat încălcări ale prevederilor Constituționale și ale altor dispoziții legale în activitatea Serviciului Român de Informații și se pronunță asupra măsurilor ce se impun pentru restabilirea legalității;
- c) analizează și cercetează, la cererea oricăreia dintre comisiile permanente pentru apărare, ordine publică și siguranță națională ale celor două Camere, sesizările cetățenilor care se consideră lezați în drepturile și libertățile lor, prin mijloacele de obținere a informațiilor privind siguranța națională;

² Hotărâre nr. 30 din 23 iunie 1993 privind organizarea și funcționarea Comisiei comune permanente a Camerei Deputaților și Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității Serviciului Român de Informații, publicată în M.Of. nr. 133/23 iun. 1993

- examinează și soluționează celelalte plângeri și sesizări ce-i sunt adresate în legătură cu încălcarea legii de către Serviciul Român de Informații;
- d) audiază persoana propusă de Președintele României pentru funcția de director al Serviciului Român de Informații, în legătură cu care prezintă un raport în fața celor două Camere ale Parlamentului;
 - e) examinează rapoartele prezentate Parlamentului, potrivit legii, de către directorul Serviciului Român de Informații și întocmește un raport propriu asupra acestora, pe care îl înaintează birourilor permanente ale celor două Camere;
 - f) examinează proiectele de buget pentru Serviciul Român de Informații și prezintă comisiilor parlamentare de specialitate observațiile și propunerile sale cu privire la alocațiile bugetare;
 - g) controlează modul de utilizare a fondurilor bănești destinate prin bugetul de stat, precum și constituirea și folosirea mijloacelor extrabugetare pentru Serviciul Român de Informații;
 - h) verifică modul de respectare a dispozițiilor legale privind funcționarea regiei autonome, a Societăților comerciale de producție, instituțiilor sanitare și asociațiilor cu caracter cultural-sportiv din cadrul Serviciului Român de Informații.

În exercitarea acestor atribuții, Comisia poate solicita Serviciului Român de Informații rapoarte, informări și explicații scrise, documente, date și informații și poate audia persoane în legătură cu problemele analizate. Serviciul Român de Informații este obligat să pună la dispoziția comisiei, în timp util, rapoartele, informările, explicațiile, documentele, datele și informațiile solicitate și să permită audierea persoanelor indicate de comisie.

Comisia poate să invite la ședințele sale președinții birourilor permanente ale celor două Camere, președinții comisiilor pentru apărare, ordine publică și siguranță națională, precum și membri ai Consiliului Suprem de Apărare a Țării. Solicitarea datelor și informațiilor necesare comisiei, precum și orice alt demers în relațiile acesteia cu Serviciul Român de Informații se realizează de către comisie, prin intermediul Președintelui acesteia. În exercitarea atribuțiilor care îi sunt conferite prin această hotărâre, Comisia adoptă decizii cu votul majorității membrilor săi. Lucrările și actele comisiei fac parte din categoria secretelor de stat, cu excepția concluziilor cuprinse în rapoartele comisiei, care sunt autorizate a fi făcute publice de către birourile permanente ale celor două Camere. Membrii comisiei au obligația să respecte reglementările legale privind apărarea secretului de stat în legătura cu toate documentele, datele și informațiile de care iau cunoștință în exercitarea atribuțiilor ce le revin, asigurând deplina protejare a acestora, conform legii în vigoare. Președintele care conduce lucrările ședințelor comune ale celor două Camere în care se dezbate probleme ce intră în competența comisiei, poate cere, din oficiu, la solicitarea unui grup parlamentar, a Președintelui comisiei sau a directorului Serviciului Român de Informații, ca lucrările respective să se desfășoare în ședință secretă. Hotărârea se ia cu votul majorității deputaților și senatorilor prezenți. Anual, în ședința comună a celor două Camere, Comisia prezintă un raport referitor la activitatea desfășurată. La cererea birourilor permanente ale celor două Camere, sau când consideră necesar, Comisia întocmește și prezintă acestora rapoarte cu privire la constatările și concluziile rezultate în exercitarea atribuțiilor ce îi revin. Hotărârea nr.2 din 7 februarie 2001 privind alegerea Comisiei comune permanente a Camerei Deputaților și Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității SRI, prevede că în atribuțiile comisiei intră audierea viitorului candidat la funcția de director al SRI, pentru a stabili persoana care întrunește calitățile necesare pentru această funcție.

La cererea oricăreia dintre comisiile parlamentare pentru apărare, ordine publică și siguranță națională ale celor două Camere, în atribuțiile Comisiei intră analizarea și cercetarea sesizărilor cetățenilor care se consideră lezați în drepturile și libertățile lor, prin mijloace de obținere a informațiilor privind siguranța națională. Comisia are dreptul să examineze și să soluționeze celelalte plângeri care i-au fost adresate în legătură cu încălcarea legii de către SRI.

O altă atribuție a Comisiei o constituie examinarea proiectelor de buget pentru SRI, prezentând comisiilor de specialitate observațiile și propunerile sale cu privire la alocațiile bugetare. Comisia

controlează modul în care au fost utilizate fondurile bănești destinate prin bugetul de stat, precum și constituirea și folosirea mijloacelor extrabugetare pentru SRI. Ea are atribuția de a verifica funcționarea regiei autonome a societăților comerciale de producție, a instituțiilor sanitare și asociațiilor cu caracter social-sportiv din cadrul SRI, având în vedere respectarea dispozițiilor legii.

Această Comisie comună permanentă reprezintă mecanismul de comunicare și control al Parlamentului asupra SRI. Ea poate solicita acestui Serviciu rapoarte, informări și explicații scrise, documente, date și informații, poate audia diferite persoane în legătură cu activitatea serviciului. În consecință, SRI este obligat să pună la dispoziția Comisiei – în timp util – rapoartele, informările, explicațiile, documentele, datele și informațiile solicitate și să permită audierea persoanelor indicate de Comisie. În toate cazurile în care constată că acțiunile de informare ale agenților SRI au depășit cadrul legal și constituțional, Comisia poate interveni.

Comisia poate invita la ședințele sale președinții comisiilor pentru apărare, ordine publică și siguranță națională, precum și membrii Consiliului Suprem de Apărare a Țării.

În ceea ce privește Serviciul de Informații Externe (SIE), Conducerea Serviciului este asigurată de către un Director, cu rang de ministru, numit de Consiliul Suprem de Apărare a Țării la propunerea Președintelui României³. Faptul că Parlamentul exercită un control asupra CSAT, implică și un control indirect asupra numirii Directorului SIE.

Potrivit art. 3 al Legii nr. 1/1988 privind organizarea și funcționarea Serviciului de Informații Externe⁴, controlul asupra activității acestui Serviciu este exercitat de Parlamentul României, cu respectarea secretului asupra mijloacelor și surselor de informare. În acest scop se constituie o comisie specială formată din trei deputați și doi senatori, aleși din cadrul comisiilor pentru apărare, ordine publică și siguranță națională ale celor două Camere. Controlul parlamentar are ca obiectiv verificarea concordanței activității Serviciului de Informații Externe cu Constituția României și cu politica statului român. Organizarea, funcționarea și modalitățile de exercitare a controlului se stabilesc printr-o hotărâre comună a celor două Camere.

Prin Hotărârea nr. 44 din 28 octombrie 1988 Parlamentul a înființat Comisia specială a Camerei Deputaților și Senatului pentru controlul activității Serviciului de Informații Externe.

Principalele atribuții ale acestei comisii comune sunt⁵:

- supravegherea respectării, de către SIE, a Constituției și a legilor României;
- controlul conformității ordinelor, instrucțiunilor și altor acte normative emise de conducerea SIE, cu Constituția și cu legile naționale, cu hotărârile CSAT și cu hotărârile Guvernului, date în vederea aplicării deciziilor CSAT;
- avizarea proiectelor de lege care au legătura cu activitatea SIE;
- analiza modului de fundamentare a bugetului SIE și verificarea execuției acestuia;
- examinarea cazurilor în care în activitatea SIE s-au semnalat încălcări ale prevederilor constituționale și ale altor dispoziții legale și stabilirea măsurilor care se impun;
- soluționarea sesizărilor cetățenilor care se consideră lezați în drepturile și libertățile lor, de mijloacele folosite de SIE, precum și a altor plângeri referitoare la încălcarea legii de către acest serviciu.

În exercitarea atribuțiilor sale, comisia poate solicita SIE documente, date și informații, poate audia persoane în legătură cu problemele analizate, poate folosi experți din cazul SIE sau specialiști în domeniu, angajați ai autorităților publice de profil, poate invita la ședințele sale președinții birourilor permanente ale celor două Camere, președinții comisiilor pentru apărare, ordine publică și siguranță națională, membri CSAT.

³ Art.6 din *Legea nr.1/1998 privind organizarea și funcționarea SIE*

⁴ Republicată în M.Of. nr.511/18 oct.2000

⁵ Timofte Alexandru Radu, *Originile și mărirea, declinul și renașterea lumii informațiilor secrete*, Ed. ANI, București, 2004, p.430

Rezultatul activității comisiei se materializează în rapoarte cu privire la constatările și la concluziile rezultate din exercitarea atribuțiilor ce le revin, rapoarte care sunt întocmite la cererea Birourilor permanente ale celor două Camere sau ori de câte ori este nevoie.

În fine, activitatea Serviciului de Protecție și Pază este organizată și coordonată de Consiliul Suprem de Apărare a Țării și este controlată de Parlament, prin comisiile pentru apărare, ordine publică și siguranță națională. Anual sau la cererea Parlamentului, directorul Serviciului de Protecție și Pază prezintă rapoarte cu privire la îndeplinirea atribuțiilor ce îi revin, potrivit legii, Serviciului de Protecție și Pază⁶. Legea 191/1998 care reglementează organizarea și funcționarea SPP nu atribuie acestui serviciu atribuții în ceea ce privește strângerea de informații cu privire la siguranța națională: «Serviciul de Protecție și Pază este organ de stat cu atribuții în domeniul siguranței naționale, specializat în asigurarea protecției demnitarilor români, a demnitarilor străini pe timpul șederii lor în România, a familiilor acestora, în limitele competențelor legale, precum și în asigurarea pazei sediilor de lucru și a reședințelor acestora, potrivit hotărârilor Consiliului Suprem de Apărare a Țării». Având însă atribuții în domeniul siguranței naționale și desfășurându-și activitatea sub controlul Parlamentului, am considerat că se impune și abordarea raporturilor acestui serviciu cu Parlamentul.

În prezent există o vie discuție la nivelul partidelor politice parlamentare în legătură cu problema organizării serviciilor de informații din România, conturându-se ideea constituirii unei Comunități de informații. Inițiativa a venit din partea Administrației prezidențiale, însă ideea coordonării acestei Comunități de către instituția prezidențială nu este unanim acceptată. Mai mult, încă înainte de prezentarea unui proiect concret din partea Președinției, un grup de parlamentari ai Opoziției a depus la Parlament un proiect de *Lege privind comunitatea de informații pentru securitatea națională a României*⁷. Acest proiect definește Comunitatea serviciilor de informații și propune crearea a două organisme integratoare a proceselor inițiale și finale ale ciclului activității informative. Se prevede astfel crearea, pe lângă Consiliul Suprem de Apărare a Țării, Comitetului de Coordonare a Comunității de informații, iar ca organism de lucru Oficiul Național de Planificare și Evaluare a Informațiilor.

Proiectul reglementează și raporturile Parlamentului cu aceste structuri. Prin comisiile desemnate ale Camerei Deputaților și Senatului, sau comune, Parlamentul exercită supravegherea și controlul activității desfășurate de serviciile de informații și securitate componente ale Comunității de informații. Aceste comisii ar urma să examineze și să avizeze propunerile de buget ale serviciilor de informații, în funcție de costurile de realizare a obiectivelor stabilite prin planul integrat de informații al comunității informative și planurile generale de informații ale serviciilor.

Totodată, Camerele Parlamentului pot constitui, la propunerea Birourilor permanente ale acestora, comisii speciale de anchetă în probleme de securitate și siguranță națională, ale căror soluții sau recomandări sunt obligatorii.

Potrivit aceluiași proiect, Parlamentul, în ședința comună a Camerei Deputaților și a Senatului, îi numește, la propunerea Președintelui României, pe directorul Serviciului Român de Informații Externe, pe directorul Serviciului Român de Informații, pe directorul Serviciului de Telecomunicații speciale și pe directorul Serviciului de Protecție și Pază.

Proiectul are în vedere coordonarea Comitetului de coordonare a comunității de informații de Vîvepreședintele Consiliului Suprem de Apărare a Țării, care este Primul Ministru.

⁶ art.3, alin.(1) și (2) din Legea nr.191/ 19 oct.1998 privind organizarea și funcționarea Serviciului de Protecție și Paza

⁷ PL nr.266/27.06.2005-inițiatori: Senator George Cristian Maior, Deputat Stan Ion, Deputat Gabriel Oprea, Deputat Eugen Bejinariu

2. Alte state

Supravegherea și controlul serviciilor de informații de către puterea legislativă evidențiază existența a două sisteme⁸:

- a) sisteme de supraveghere cu statut și reglementare stabilite prin lege, în Anglia, Australia, Canada, Danemarca, Germania Federală, Italia, Olanda, SUA, Noua Zeelandă;
- b) sisteme de supraveghere limitată, în Franța, Israel, Norvegia, Suedia.

Marea Britanie⁹. În 1994 a fost instituit Comitetul de informații și de securitate, format din parlamentari și însărcinat să controleze cele trei servicii civile principale de informații.

Serviciul de securitate (Security Service sau MI 5), ale cărui misiuni sunt definite de o lege din 1989 și aflat sub autoritatea Ministrului de interne. Acest serviciu este însărcinat cu securitatea internă (lupta împotriva terorismului și a subversiunii, contraspionaj).

Serviciul secret de informații (Secret Intelligence Service sau MI 6) este subordonat Ministerului afacerilor externe. Legea din 1994 îl însărcinează cu informațiile din afara frontierelor statului.

Cartierul general de comunicații al Guvernului (Government Communications Headquarter: GCHQ), este subordonat de asemenea Ministerului afacerilor externe. Legea din 1994 i-a conferit sarcina informației electronice.

Serviciul militar de informații (Defense Intelligence Staff), care este subordonat Ministerului Apărării, Serviciul poliției însărcinat cu informațiile în materie criminală (National Criminal Intelligence Service) nu sunt vizate de legea din 1994, întrucât acestea nu sunt considerate servicii de informații. În consecință ele sunt controlate de comisiile parlamentare de apărare și de interne.

Potrivit legii din 1994, Comitetul de informații și de securitate (Intelligence and Security Committee: ISC) se compune din 9 parlamentari, membri ai uneia sau alteia din Camerele Parlamentului, niciunul dintre ei neputând fi ministru. Ei sunt numiți de Primul ministru, după consultarea liderului Opoziției. Mandatul lor începe la debutul legislaturii și durează până la finele acestuia. Președintele ISC este numit după aceeași procedură. Legea prevede ca ISC își stabilește propriul regulament: cvorumul este de trei membri iar în caz de egalitate de voturi, Președintele are votul preponderent.

Legea însărcinează ISC să examineze cheltuielile, gestiunea și politica serviciilor MI 5, MI 6 și GCHQ. Controlul chestiunilor operaționale ține de puterea executivă. Potrivit prevederilor legii, responsabilii celor trei servicii au obligația de a furniza ISC informațiile pe care le solicită. Dreptul de informare al comitetului parlamentar este limitat de posibilitatea pe care o au responsabilii serviciilor de a refuza furnizarea, pe de o parte, a informațiilor «sensibile» și, pe de altă parte, a celor pe care ministrul consideră că este inoportun a fi divulgate. Dacă estimează această divulgare fără pericol, responsabilii serviciilor de informații pot autoriza ca astfel de informații «sensibile» să fie aduse la cunostința ISC, ministrul competent tranșând în acest caz conflictul.

ISC întocmește un raport anual pe care îl prezintă Primului Ministru, care are posibilitatea de a-l cenzura înainte de a-l transmite celor două Camere ale Parlamentului. În practică, majoritatea parlamentarilor britanici acuză caracterul limitat al misiunii ISC, precum și faptul că această instanță nu este total independentă de executiv.

Germania. În domeniul informațiilor Federația și Landurile cooperează, modalitățile acestei cooperări fiind determinate, potrivit Constituției, de o lege federală. În Germania există servicii de informații federale și regionale.

Legea din 11 aprilie 1978 asupra controlului parlamentar al activității de informații a Federației a instituit în cadrul Bundestag-ului, o delegație parlamentară care controlează activitatea celor trei servicii federale de informații, ale căror misiuni sunt definite prin trei legi distincte.

⁸ Timofte Alexandru Radu, *op.cit.*, p.154

⁹ www.senat.fr - *Les modalités du controle parlementaire des services de reinsegnement dans plusieurs pays européennes*

Biroul Federal pentru protecția Constituției este un serviciu civil de securitate internă, care depinde de Ministerul de Interne și are sarcina de a lupta împotriva tentativelor de destabilizare venite din partea grupurilor teroriste și extremiste, precum și sarcina de a organiza contraspionajul.

Serviciul de protecție militară, care face parte din forțele armate, este echivalentul militar al Biroului federal pentru protecția Constituției. Activitatea sa îi privește pe militari și acțiunile care vizează armata germană (Bundeswehr).

Serviciul federal de informații, sub autoritatea Cancelariei federale, adună și folosește informațiile din exterior.

Legea din 1978 a fost modificată în mai multe rânduri, cea mai notabilă modificare fiind adusă în 1999, competențele de control ale delegației parlamentare fiind lărgite.

Totodată, fiecare land a elaborat propria lege asupra protecției Constituției și a instituit servicii specializate. Independente de Biroul federal pentru protecția Constituției, serviciile de informații ale landurilor sunt subordonate Miniștrilor regionali de interne. Toate sunt controlate de o delegație parlamentară a Landtag-ului, aleasă la începutul fiecărei legislaturi.

În ceea ce privește compoziția și funcționarea instanței parlamentare de control a serviciilor de informații, potrivit legii din 1978, la începutul fiecărei legislaturi, Bundestag-ul alege din rândul său, cu majoritatea absolută a deputaților, membrii delegației parlamentare pentru controlul acestor servicii. Delegația rămâne în funcție după sfârșitul legislaturii, până ce Bundestag-ul nou ales desemnează o altă delegație. Bundestag-ul este cel care determină compoziția delegației, care își adoptă regulamentul interior. În prezent delegația cuprinde 9 membri: 4 aparțin SPD (social-democrați), 3 CDU/CSU (creștin-democrați), 1 Verziilor, 1 FDP (liberali). În timpul modificării legislative din 1999, s-a încercat instituirea principiului după care toate grupările politice să fie reprezentate în delegație.

Legea prevede că delegația se reunește de cel puțin o dată pe trimestru și că orice membru poate solicita ținerea unei reuniuni a delegației. Deliberările delegației sunt secrete și membrii săi au obligația la confidențialitate, inclusiv după sfârșitul mandatului. Delegația întocmește două rapoarte de activitate în atenția Bundestag-ului, unul la mijlocul mandatului și altul la sfârșitul legislaturii.

Legea din 1978 prevede că activitățile Biroului pentru protecția Constituției, ale Serviciului de protecție militară și cele ale Serviciului federal de informații sunt controlate de delegația parlamentară. Pentru a permite delegației să-și îndeplinească misiunea, Legea obligă guvernul federal să o informeze asupra activității generale a serviciilor de informații, precum și aspectele care prezintă o importanță specială. La rândul ei, delegația poate cere să fie informată asupra altor chestiuni.

Odată cu reforma din 1999, delegația a obținut dreptul de control asupra actelor și la fața locului și totodată posibilitatea de a audia persoane din cadrul serviciilor de informații și de a însărcina experți independenți pentru a întreprinde anchete punctuale în numele ei. Delegarea acestor experți trebuie să se facă doar cu majoritate de 2/3 și după audierea ministrului competent.

Guvernul federal poate emite sau refuza să informeze delegația datorită caracterului direct operațional al anumitor activități, datorită necesității de a apăra accesul la anumite surse de informații sau de a proteja drepturile terțelor persoane. Un asemenea refuz trebuie justificat în fața delegației de către ministrul competent.

Din anul 1999 delegația exercită și competența de a superviza legalitatea interceptărilor telefonice și poștale, pe care serviciile secrete le pot face în cadrul legii privind secretul asupra corespondenței, poștei și telecomunicațiilor.

Conform ordonanței referitoare la bugetul federal, bugetul serviciilor de informații este aprobat de un grup de lucru ad-hoc al comisiei de finanțe a Bundestag-ului, grup care este desemnat la începutul fiecărei legislaturi potrivit aceluiași modalități referitoare la delegația pentru controlul serviciilor secrete. Delegația este reprezentată la reuniunile grupului de lucru: Președintele, vicepreședintele său și un al treilea membru anume desemnat participă cu vot consultativ, în timp ce Președintele,

vicepreședintele și un al treilea membru al acestui grup participă cu vot consultativ la reuniunile delegației. Atunci când ordinea de zi privește discutarea bugetului serviciilor de informații, membrii delegației pot participa cu vot consultativ la reuniunile grupului de lucru. Acesta înaintează delegației spre avizare proiectul de buget, comunicându-i cuantumul definitiv al sumelor. Guvernul trebuie să informeze delegația asupra execuției bugetului serviciilor de informații.

Franța. În această țară nu există o instanță parlamentară însărcinată specific cu controlul serviciilor de informații. În plus, mijloacele obișnuite de control parlamentar se dovedesc inadecvate.

Ordonanța nr. 58-1100 din 17 noiembrie 1958 autorizează comisiile de anchetă să-și exercite misiunea la fața locului dar le refuză accesul la documente care «dovedesc un caracter secret și referitor la apărarea națională, afacerile externe și securitatea internă sau externă ale statului».

Paralel cu controlul parlamentar al activităților serviciilor de informații, o altă problemă este aceea a controlului utilizării «fondurilor speciale», din care o mare parte este destinată finanțării cheltuielilor serviciilor de informații.

În mod tradițional, acest control era efectuat de o comisie specială de verificare. Instituția prin decretul nr. 47-2234 din 19 noiembrie 1947 și numită de Primul ministru, aceasta era prezidată de un Președinte al camerei de la Curtea de conturi și cuprindea 2 comisari aleși dintre membrii Consiliului de stat, ai Curții de conturi sau a Inspecției generale a finanțelor. Comisia remitea Premierului un raport asupra condițiilor de utilizare a acestor fonduri.

Art.154 din legea finanțelor pentru 2002 a abrogat decretul din 1947 și a creat o comisie de verificare compusă din:

- 2 deputați desemnați de Președintele Adunării Naționale, pe durata mandatului parlamentar;
- 2 senatori desemnați, după fiecare reînnoire la 3 ani;
- 2 membri ai Curții de Conturi numiți la propunerea primului Președinte al Curții, prin decret, pentru 5 ani. Comisia este prezidată de unul din cei doi deputați, iar lucrările ei sunt secrete. Comisia poate intra în posesia oricărui document care-i permite justificarea cheltuielilor și stabilește un raport care este trimis Președintelui Republicii, Premierului, președinților și raportorilor generali ai comisiilor de finanțe din Adunarea Națională și Senat. Totodată se întocmește un proces verbal constatând dacă există documente justificative pentru cheltuielile realizate.

Austria. Controlul parlamentar asupra serviciilor de informații este prevăzut de art. 52a din Constituția federală, dispoziție care este rezultatul unei modificări adoptate în anul 1991. Acest articol prevede că, pentru a controla serviciile de informații civile și militare, comisiile competente ale Consiliului Național, dispun fiecare de o subcomisie specializată.

În Austria nu există un organism autonom însărcinat cu informațiile în materie civilă, această sarcină revenind poliției și ține în consecință de Ministerul de Interne. Sarcina este preluată de Staatspolizei, care este una din componentele direcției generale a securității publice și care dispune de servicii deconcentrate. Acțiunea acestei Staatspolizei este reglementată de Legea din 1991 asupra poliției. Anumite unități specializate, mai ales cele care se ocupă de lupta împotriva terorismului, sunt direct atașate directorului general al securității publice și lucrează pe întreg teritoriul federal.

După legea din 10 august 2000 asupra apărării naționale, cele două servicii militare de informații, care țin de ministerul apărării, sunt, pe de o parte, serviciul de informații externe și asupra organizațiilor internaționale și interstatale și, pe de altă parte, serviciul de contraspionaj.

Regulamentul Consiliului Național reia prevederile art. 52a din Constituție și precizează compoziția, modul de funcționare și competențele celor două subcomisii care controlează serviciile de informații.

Cele două subcomisii de control a serviciilor de informații sunt subcomisii ale comisiilor de apărare și de afaceri interne. Constituția și regulamentul Consiliului Național prevăd că fiecare din cele două

subcomisii conțin cel puțin un membru din fiecare partid reprezentat în Comisia respectivă. În prezent fiecare subcomisie reunește 14 deputați: 5 ai partidului social-democrat, 4 ai partidului popular, 4 ai partidului libertății, 1 din partea verzilor.

Subcomisia de control a serviciilor de informații civile este prezidată de un deputat al partidului libertății, iar Comisia ce controlează serviciile de informații militare este prezidată de un deputat social-democrat. Potrivit regulamentului Consiliului Național, regulile referitoare la reuniunile subcomisiilor de control ale serviciilor de informații sunt identice celor care se aplică altor subcomisii. Ele se reunesc cel puțin o dată pe trimestru, însă ele se pot reuni suplimentar la cererea unui sfert din membri sau la cererea ministrului competent. În caz de nevoie, subcomisiile se pot reuni și în afara sesiunilor parlamentare. Deputații care fac parte din aceste subcomisii trebuie să presteze jurământ de confidențialitate în fața Președintelui Consiliului Național.

În ceea ce privește competența subcomisiilor de control, art. 52a din Constituție prevede că acestea controlează natura și legalitatea măsurilor luate de serviciile de informații. Regulamentul Consiliului Național prevede că, în cursul reuniunilor, fiecare membru al celor două comisii poate cere informații referitoare la serviciile controlate. Cererea referitoare la consultarea unor documente la aceste servicii necesită o decizie a subcomisiei. Ministrul competent – de interne sau al apărării – poate refuza aceste cereri, invocând fie necesitatea apărării intereselor naționale sau securitatea anumitor persoane.

Cele două subcomisii nu dispun de nici o competență în privința bugetului serviciilor de informații. Reforma Staatpolizei anunțată de ministrul de interne la începutul lui 2002 a vizat pe de o parte fuziunea Staatpolizei cu unitatea de luptă împotriva terorismului în cadrul unui birou federal de informații, precum și întărirea controlului parlamentar ca o contragreutate a acestei reorganizări.

Belgia. Cadrul legislativ care asigură controlul parlamentar asupra serviciilor de informații este asigurat de trei acte normative. Legea organică din 18 iulie 1991 referitoare la controlul serviciilor de poliție și de informații a creat un comitet permanent de control a serviciilor de informații și de securitate, «comitetul R». Membrii săi nu sunt parlamentari, dar sunt numiți de Senat. Controlul acestui comitet R se referă în special la respectarea drepturilor fundamentale de către serviciile de informații, precum și la coordonarea și eficacitatea acestora.

Legea organică din 30 noiembrie 1988 asupra serviciilor de informații și de securitate a conferit acestora o reglementare juridică unitară, întrucât anterior acestea făcuseră obiectul unor texte normative disparate. Această lege a stabilit numărul serviciilor secrete la două.

În primul rând există Siguranța Statului, serviciul civil de informații, care se ocupă de securitatea internă și externă a statului. Acest serviciu este plasat sub autoritatea Ministerului Justiției, dar la el poate apela și Ministerul de interne pentru menținerea ordinii publice și a protecției persoanelor.

În al doilea rând există Serviciul general de informații și de securitate, care este serviciul de informații al forțelor armate și se află în subordinea Ministerului apărării naționale.

Legea din 1991 a fost modificată în 1999, fiind creată în Senat o comisie permanentă însărcinată cu supravegherea comitetului R.

Așa cum am precizat, comitetul R, compus din persoane care nu sunt parlamentari, ci experți aleși de Senat, controlează serviciile de informații în Belgia.

Comitetul R se compune din 3 membri numiți de Senat pe o perioadă de 5 ani, acest mandat putând fi înnoit de două ori. Președintele comitetului este un magistrat, iar ceilalți membri sunt juriști experimentați și specializați în probleme de poliție și de informații. Doar Președintele exercită o activitate continuă. Alături de cei trei titulari, Senatul numește și trei supleanți. Membrii comitetului trebuie să dețină o abilitare de securitate de nivel «foarte secret», adică trebuie să fie susceptibili a cunoaște cele mai confidențiale informații care există. Mandatul lor este incompatibil cu un mandat public electiv și cu anumite calități sau funcții care ar putea pune în pericol independența sau demnitatea funcției.

Comitetul R poate acționa din proprie inițiativă, dar trebuie să informeze Senatul. Totodată el poate acționa la cererea uneia din cele două Adunări ale Parlamentului, la inițiativa ministrului justiției sau a ministrului apărării naționale. Pe de altă parte, Comitetul poate fi sesizat prin plângeri particulare sau prin acte ale autorităților judiciare. Comitetul este asistat de un serviciu de anchete, ai cărui membri sunt numiți de comitet și care sunt detașați de la unul din serviciile de poliție sau de informații. Emanație a Parlamentului, comitetul R constituie un instrument de expertiză la dispoziția legislativului, care poate utiliza activitățile acestuia pentru a întreprinde inițiative legislative sau pentru a-și exercita funcția de control a executivului.

Comisia de supraveghere a Comitetului R este prezidată de Președintele Senatului și mai reunește în plus alți patru senatori aleși la fiecare înnoire a Senatului. Comisia precizează modalitățile de organizare a lucrărilor sale și de redactare a proceselor verbale într-un regulament intern stabilit de ea însăși. Comisia se reunește de cel puțin o dată pe trimestru împreună cu Președintele sau cu toți membrii Comitetului R. Ea se poate reuni și la cererea majorității membrilor săi, a Președintelui Comitetului R sau la cererea majorității membrilor acestui Comitet. Reuniunile se desfășoară cu ușile închise iar comisarii sunt supuși unei obligații de confidențialitate, chiar și după încetarea funcției.

Legea din 1991 însărcinează Comitetul R de a ancheta activitățile și metodele serviciilor de informații, pe baza regulamentelor acestora și a directivelor interne. În exercitarea competențelor sale, Comitetul dispune de puteri importante. El poate solicita să i se transmită orice document pe care îl consideră necesar și poate audia orice persoană pe care o consideră necesară. Personalul serviciilor de informații are obligația de a-i transmite toate secretele de care dispun, cu excepția celor referitoare la problemele judiciare în curs. Serviciul de anchetă al Comitetului poate proceda la percheziții în domeniile în care personalul serviciilor secrete își exercită competențele. Fiecare anchetă generează un raport, care este comunicat ministrului competent, precum și comisiei senatoriale de supraveghere, iar ministrul trebuie să informeze comitetul asupra măsurilor pe care le va lua ca răspuns la concluziile raportului.

Mai mult, Comitetul are competența de a interoga responsabilii serviciilor secrete asupra unor aspecte punctuale. Atunci când Comitetul a fost însărcinat cu o anchetă de către Camera Reprezentanților sau de către Senat sau când constată că acele concluzii trimise de ministrul de resort nu au fost urmate de măsuri sau când măsurile au fost inadecvate, Comitetul întocmește și el un raport.

Bugetul serviciilor de informații este inclus în bugetul Ministerului justiției sau de interne, iar Comitetul R nu dispune de nici o competență de control a priori. În schimb, în cadrul anchetelor sale, el poate verifica modul de utilizare a banilor.

Comisia care supraveghează funcționarea comitetului R exercită toate competențele pe care legea le atribuie Senatului față de Comitetul R. În acest sens ea poate: însărcina comitetul R cu anchete; folosi avizul Comitetului R asupra proiectelor legislative; obține transmiterea tuturor rapoartelor de anchetă ale Comitetului R și dosarele de anchetă ale acestui comitet, inclusiv asupra problemelor în curs.

Comisia de supraveghere a Comitetului R se reunește cu Comisia de supraveghere a comitetului permanent de supraveghere a Poliției (Comitetul P) pentru a examina rapoartele anuale de activitate ale celor două Comitete înainte de publicare. Concluziile celor două comisii se alătură rapoartelor comitetelor. Cele două comisii se pot reuni împreună și pentru a analiza rezultatele unei anchete cerute de una din Camerele Parlamentului sau pentru a face schimb de informații.

Spania. Legea 48/1978 din 7 octombrie 1978, care modifică legea din 5 aprilie 1968 asupra secretelor oficiale, prevede că noțiunea de «documente clasificate» nu este opozabilă parlamentarilor, care, în principiu, au acces la toate informațiile de care au nevoie, potrivit modalităților determinate de regulamentele celor două Camere.

În aplicarea acestei legi, Congresul deputaților a adoptat, la 2 iunie 1992, o rezoluție definind condițiile în care anumiți deputați au acces la documentele clasificate. Legea nr. 11/1995 din 1 mai 1995, referitoare la utilizarea și controlul fondurilor speciale a creat o comisie specială în cadrul

Congresului Deputaților. Compusă din deputați care au acces la documentele clasificate, Comisia este însărcinată să controleze utilizarea acestor fonduri.

Se poate considera deci că această comisie, frecvent denumită «Comisia secretelor oficiale» constituie instanța parlamentară de control a serviciilor de informații în Spania.

În prezent în Spania există trei servicii de informații. CESID (Centro superior de informacion de la defensa), creat printr-un decret din 1977, își are rolul precizat într-un decret din august 1996. Serviciul depinde sub aspect funcțional de Primul ministru, dar din punct de vedere administrativ el este atașat ministrului apărării. Personalul său se compune din militari și din civili. CESID dispune de unități specializate în informațiile externe, în contraspionaj, în securitatea internă și în informațiile economice.

Ministerul de interne dispune și el de un serviciu de informații: Comisariatul general al informării (CGI), care este unul din cele 5 comisariate ce depind de direcția Generală a poliției și care este activ în domeniul securității interne și în cel al contraspionajului. Garda Civilă (adică jandarmeria) posedă și ea propriul serviciu de informații.

Pentru examinarea documentelor clasificate, Congresul Deputaților alege în plen, cu majoritate de 3/5, un membru din fiecare grup politic. Acești deputați se constituie în comisie specială prezidată de Președintele Congresului pentru controlul fondurilor secrete.

Rezoluția Congresului deputaților din 1992 permite deputaților aleși în acest scop să ia cunoștință de documentele clasificate ca «secret», legea din 1995 permite comisiei constituite din aceștia să controleze fondurile speciale.

Chiar dacă Senatul și Congresul deputaților au ambele posibilitatea de a avea acces la documente clasificate, doar Congresul a adoptat o rezoluție – la 2 iunie 1992 – prin care se definesc condițiile în care deputații pot exercita acest drept. Astfel, cererea poate fi formulată de comisiile permanente sau de grupurile parlamentare, cu condiția ca numărul semnatarilor să fie egal cu 1/4 din deputați. Cererea este prezentată Guvernului prin intermediul președinției Congresului. Destinatarii informațiilor sunt în funcție de gradul de clasificare a documentului. Atunci când este vorba de documente clasificate «secret», informația nu poate fi transmisă decât deputaților aleși în acest sens. Atunci când documentele sunt clasificate «rezervat», informația este transmisă reprezentanților grupurilor parlamentare membri în comisie sau președinților grupurilor parlamentare. În mod excepțional, Guvernul poate cere biroului Congresului ca informația cerută să fie transmisă exclusiv Președintelui Congresului sau Președintelui comisiei care a făcut solicitarea, biroul Congresului apreciind validitatea cererii Guvernului. Oricare ar fi ei, destinatarii informațiilor nu pot examina documentele cerute decât în prezența reprezentantului autorității de la care provin. Ei pot lua notițe dar nu le pot fotocopia.

În ceea ce privește controlul fondurilor speciale, acesta se realizează, conform legii din 1995, de către o comisie specială constituită din deputați care nu au acces la documente clasificate și prezidată de Președintele Congresului. Alocarea sumelor destinate acestor fonduri urmează procedura bugetară normală, dar serviciile de informații beneficiare sunt obligate ca în fiecare semestru, să informeze Comisia cu privire la modalitatea de utilizare. În fiecare an, Comisia poate întocmi un raport destinat Primului ministru și Președintelui Curții de Conturi.

Italia. Legea nr. 801/ 24 oct. 1977 privind instituirea și organizarea serviciilor de informații și de securitate, și definind secretul de stat, stabilește compoziția și competențele comitetului parlamentar de control. Acest comitet, comun ambelor adunări, veghează la buna aplicare a legii de către cele două servicii de informații.

Primul dintre aceste servicii este SISMI (Servizio per le informazioni e la sicurenza militare) și este în subordinea Ministerului Apărării. Responsabil de securitatea statului, este însărcinat cu securitatea externă a statului, acest serviciu este însărcinat cu informațiile militare și cu contraspionajul.

Serviciul SISDE (Servizio per le informazioni e la sigurenza democratica) este atașat Ministerului de interne. Responsabil de securitatea internă, serviciul este însărcinat cu informațiile economice și se ocupă de lupta împotriva terorismului, imigrației clandestine și criminalității informatice.

Repartizarea competențelor între cele două servicii de informații potrivit caracterului militar sau civil al activităților a fost modificat în 1991, când legea a făcut serviciile de informații responsabile cu lupta împotriva crimei organizate: SISMI pentru acțiunile din exterior iar SISDE pentru cele care se derulează în țară. Legea obligă Guvernul să prezinte Parlamentului la fiecare 6 luni un raport scris asupra politicii de informații și asupra rezultatelor obținute.

Comitetul parlamentar de control al serviciilor de informații (Copaco) se compune din 4 deputați și din 4 senatori, numiți de către președinții celor două Adunări, conform criteriului proporționalității între grupurile parlamentare. Copaco alege un Președinte, un vicepreședinte și un secretar. În mod tradițional, președinția revine unui parlamentar din Opoziție. Membrii Copaco au obligația de confidențialitate, iar actele comitetului sunt secrete.

Legea însărcinează Copaco să verifice dacă activitatea serviciilor de informații se desfășoară cu respectarea principiilor pe care ea le enunță. Pentru a-și îndeplini misiunea, Copaco poate cere Președintelui Consiliului, care coordonează politica de informații, și comitetului interministerial pentru informații și securitate, organ consultativ plasat pe lângă Președintele Consiliului, informații referitoare la caracteristicile principale ale structurilor și ale activităților serviciilor. Întrebările Copaco țin deci de informații în general și, cum legea nu-i dă nici posibilitatea de a cere documente și nici să inspecteze la fața locului, rapoartele semestriale prezentate de Guvern Parlamentului constituie o sursă de informare importantă. Președintele consiliului poate să se opună cererilor Copaco, motivându-și refuzul prin necesitatea de a apăra secretul de stat. Copaco poate atunci să decidă cu majoritatea membrilor săi că opoziția Președintelui consiliului nu este fondată. Legea permite Copaco să formuleze propuneri și critici și să adreseze Camerelor Parlamentului rapoarte.

Legea nu conferă nici o putere bugetară Copaco. Creditele referitoare la activitățile de informații, mai întâi înscrise în bugetul ministerului finanțelor, sunt apoi repartizate prin decret al Președintelui consiliului, câteva dintre ele fiind rezervate și înscrise în bugetele președinției Consiliului și ale ministerelor de interne și al apărării. Legea precizează că creditele astfel rezervate nu pot face obiectul nici unei dări de seamă.

Conform art. 202 din Codul italian de procedură penală, agenții publici pot refuza să depună mărturie în fața instanțelor penale cu privire la fapte care țin de secretul de stat. În cazul în care Consiliul confirmă acest refuz, acesta trebuie să informeze Copaco și să justifice existența secretului de stat. Copaco poate în acest caz, cu majoritatea membrilor săi, declara opoziție la secretul de stat invocat.

Olanda. Regulamentul Camerei inferioare a Parlamentului prevede o comisie pentru serviciile de informații și de securitate, dar nu definește competențele ei. Comisia există încă din 1952 și își exercită activitatea asupra celor două servicii de informații. BVD este serviciul civil de informații și depinde de Ministerul de interne. MID este un serviciu militar de informații și depinde de Ministerul apărării. Activitatea celor două servicii este reglementată de legea din 1987.

Din 1977, Comisia pentru serviciile de informații reunește președinții a celor mai importante patru grupuri parlamentare. Comisia a stabilit ea însăși modul ei de funcționare: membrii comisiei trebuie să păstreze secretul activității desfășurate. Din 1990, Comisia întocmește un raport anual pe care îl transmite Camerei Inferioare, raport care este un document foarte succint. În acesta Comisia relatează sumar reuniunile desfășurate și expune metodele de lucru. Documentele care sunt furnizate comisiei nu sunt fotocopyate ci doar sunt puse la dispoziția membrilor ei.

Cehia. Legea nr. 153/1994 reglementează organizarea, coordonarea și auditul serviciilor de informații, care sunt următoarele: Serviciul pentru (Relații Externe și Informații UZSI), Serviciul de Informații și Securitate (BIS), Serviciul Secret de Informații (SIS), Serviciul Militar de Contrainformații (VOZ)¹⁰. UZSI este plasat sub responsabilitatea Ministerului de Interne. BIS este subordonat primului ministru și supus supravegherii unei comisii a Camerei Deputaților. Legea nr. 153/1994 prevede că

¹⁰ Timofte R. A., *op.cit*, p.205

activitățile BIS sunt supuse controlului Guvernului și Parlamentului, scopul și modalitățile de realizare a controlului făcând obiectul unei inițiative legislative speciale privind supravegherea parlamentară a serviciilor de informații.

În **Estonia**, activitatea serviciilor de informații – Consiliul de Informații și Consiliul de Securitate – este supravegheată de Comitetul Special pentru Supravegherea Autorităților de Securitate, ales de către Parlament¹¹.

Seimul (Parlamentul) **Letoniei** are atribuții majore în ceea ce privește securitatea națională, în sensul în care acesta adoptă legislația securității naționale, realizează supravegherea parlamentară asupra sistemului de securitate, stabilește structura de bază a instituțiilor și managementului personalului din sistemul de securitate, alocă și controlează resursele bugetare ale acestora. În cadrul Seim-ului există o Comisie de Securitate Națională, care este alcătuită din câte un membru al Parlamentului pentru fiecare formațiune politică parlamentară, care a obținut în prealabil autorizarea de acces la secrete de stat. Această comisie determină structura și dimensiunile instituțiilor de securitate și aprobă bugetele acestora, exercită controlul parlamentar, aprobă structura, pozițiile și salariile personalului Biroului de Protecție a Constituției, decide asupra numirii și eliberării din funcție a directorului acestui serviciu¹².

Bibliografie:

1. *Constituția României*, Regia Autonomă Monitorul Oficial, 2003
2. *Legea 51/1991 privind siguranța națională a României*, Publicată în M.Of., Partea I, nr.163/7 aug.1991
3. *Legea nr.14/1992 privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații*, publicată în M.Of., Partea I, nr. 33/3 mar. 1992
4. *Legea nr.1/1998 privind organizarea și funcționarea SIE*, republicată în M.Of., Partea I, nr.511/18 oct.2000
5. *Legea nr.191/ 19 oct.1998 privind organizarea și funcționarea Serviciului de Protecție și Pază*, publicată în M.Of., Partea I, nr. 402/22 oct. 1998
6. *Hotărâre nr. 30 din 23 iunie 1993 privind organizarea și funcționarea Comisiei comune permanente a Camerei Deputaților și Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității Serviciului Român de Informații*, publicată în M.Of., Partea I, nr. 133/23 iun. 1993
7. *PL nr.266/27.06.2005*-inițiatori: Senator George Cristian Maior, Deputat Stan Ion, Deputat Gabriel Oprea, Deputat Eugen Bejinariu- www.cdep.ro
8. Enache Marian, *Controlul Parlamentar*, Ed. Polirom, Iași, 1998
9. Alexandru Radu Timofte, *Originile și mărirea, declinul și renașterea lumii informațiilor secrete*, Ed. ANI, București, 2004
10. Boc Emil, *Separția puterilor în stat*, Ed. Presa Universitara Clujeană, Cluj-Napoca, 2000
11. Deleanu Ion, *Instituții și proceduri constituționale*, Ed. Servo Sat, Arad, 2000
12. Drăganu Tudor, *Drept constituțional și instituții politice*, vol I-II, Editura Lumina-Lex, București 2000
13. Muraru Ioan, Tănăsescu Simina, *Drept constituțional și instituții politice*, Ed. Lumina Lex, 2001
14. Gicquel Jean, *Droit institutionnel et institutions politiques*, Paris, 1995
15. Grewe Constance, Fabri Hélène Ruiz, *Droits constitutionnels européennes*, PUF, Paris, 1995
16. Leclercq Claude, *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Litec, Paris, 1999
17. Ionescu Cristian, *Regimuri politice contemporane*, Ed. All Beck, București, 2004
18. Senatul Republicii Franceze: www.senat.fr

¹¹ *Ibidem*, p.211

¹² *Ibidem*, p.212